

NAPOVED INTEGRALNE SERIJE:

S pametno integracijo do trajnostnega razvoja

V čedalje večji meri se soočamo z mnogoterimi, raznolikimi izzivi – od svetovnih do evropskih, slovenskih, lokalnih; od podnebnih sprememb do ekonomskih problemov.

Zato je nujen drugačen pogled na svet okrog nas, nov način razmišljanja in delovanja, preseganje kalupov...

Celosten pogled, ki nam bo pomagal, da elemente, ki jih že imamo, vidimo v novi luči, na drugačen in celosten način povežemo, prepletemo, stkemo – PAMETNO INTEGRIRAMO.

Drobce rešitev, ki bodo dobre za vse, imamo pred seboj, živimo z njimi – tu, v Sloveniji in Evropi.

Ker »nič ni tako praktično kot dobra teorija« (Lewin), predstavljamo NAČELA, po katerih je mogoče oblikovati nov, celosten konceptualen okvir; pravzaprav lahko vodijo do različnih teorij.

In ta načela nas lahko pripeljejo do TEORIJE INTEGRALNEGA RAZVOJA avtorjev Ronnieja Lessema in Alexandra Schiefferja.

Praktični primeri njene uporabe z odličnimi praksami (večina iz Slovenije) in novi integralni koncepti bodo sestavljali večino od 100 nadaljevanj v seriji »S pametno integracijo do trajnostnega razvoja«. Objavljali jih bomo v naslednjih nekaj mesecih, praviloma vsak dan od ponedeljka do petka. S pomembnim sporočilom, da je nujno pametno povezati številna prizadevanja in potenciala za trajnostni razvoj v okviru EU.

*Med drugim smo pristop integralnih svetov uporabili pri snovanju novega, trajnostnega modela razvoja za našo državo - poimenovali smo ga Integralna zelena Slovenija. Predstavili smo ga v knjigi **Integral Green Slovenia** (Routledge, 2016), ki smo jo uredili dr. Darja Piciga, prof. Alexander Schieffer in prof. Ronnie Lessem, napisalo pa poleg nas še 42 slovenskih avtorjev. Z Integralno serijo se odzivamo na številne pobude, da bi imeli čimveč gradiv o Integralni zeleni Sloveniji tudi v domačem jeziku.*

In integralna zelena pot lahko prispeva tudi k prihodnosti Evrope.

O vsem tem nas bo v prihodnjih mesecih pisalo več deset avtorjev knjige in drugih integralnih mislecev.

Vse to prvič celostno v slovenskem jeziku in edinstveno v svetovnem merilu.

Prijazno vabljeni k prebiranju, razmišljanju in ustvarjalni uporabi!

Dr. Darja Piciga

SEDMI TEDEN

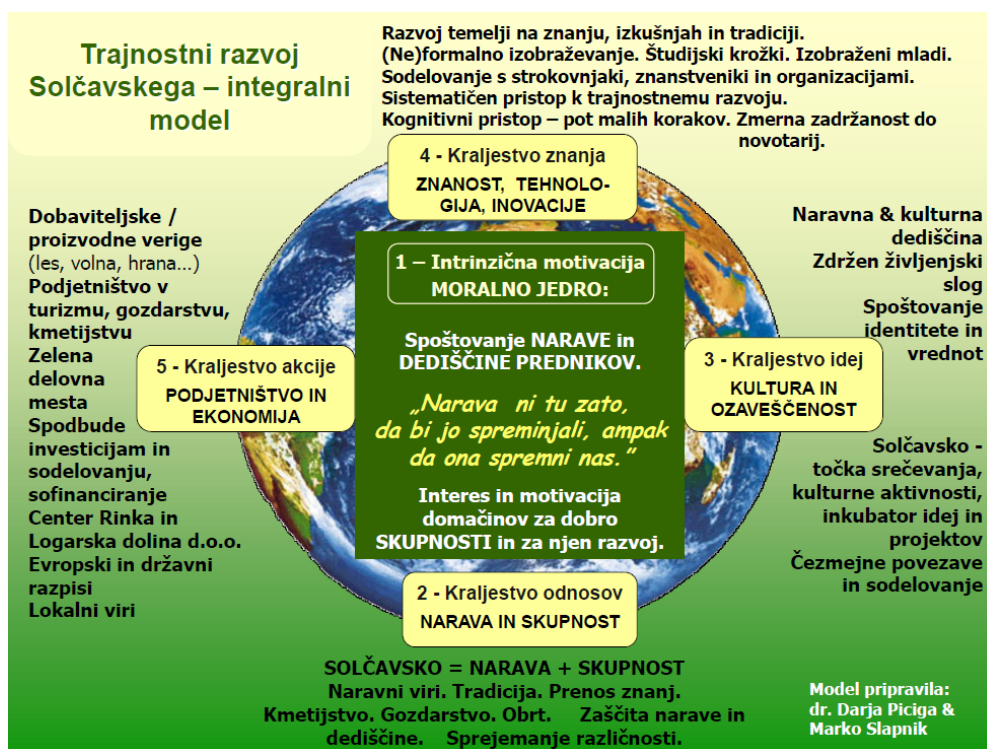
S pametno integracijo do trajnostnega razvoja – 32. nadaljevanje

27. 3. 2018

32. Gozd in les v skupnostnih in podjetniških trajnostnih modelih

Od 27. nadaljevanja **Integralne serije** dalje obravnavamo ekonomski pristop, ki poudarja samooskrbno, na skupnosti temelječe gospodarstvo, torej gradi na delovanju v skupnosti in povezanosti z naravo. Profesorja Jože Osterc in Martina Bavec sta predstavila svoja spoznanja o vlogi kmetijstva in še posebej ekološkega kmetijstva v trajnostnem razvojnem modelu Slovenije. Omenili smo več dobrih praks na tem področju, kot so zadruga za lokalno samooskrbo, partnersko kmetovanje, skupnostni urbani vrtovi. Ogleдали smo si integralni model biodinamičnega podjetja – skupnosti SEKEM v Egiptu. V kmetovanje je često vpeto tudi delo z gozdom, ki je naš največji naravni vir in tradicionalno tudi »kmetova banka«. Strokovni uvod v to tematiko je v prejšnjem nadaljevanju pripravil mednarodni strokovnjak Jernej Stritih. Tokrat pa nas zanimajo primeri podjetij in skupnosti, ki so svoj uspeh (in s tem zelena, kakovostna delovna mesta) zgradili predvsem ali tudi na gozdu in lesu.

V dosedanjih prispevkih je les kot temelj za eno ključnih dobaviteljskih verig v lokalni skupnosti omenil Marko Slapnik v 9. nadaljevanju in nato še v 17. prispevku, pri predstavitvi trajnostnega razvoja turističnega območja **Logarska dolina – Solčavsko**. Strateško zasnovan razvoj lokalnih produktov so namreč domačini usmerili v tri ključne dobaviteljske verige: lesno – od drevesa do pohištva, volneno – od ovce do obleke, kulinarično – iz narave na krožnik. Tokrat nas predvsem zanima dobaviteljska veriga, ki temelji na solčavskem gorskem lesu. Posamezni elementi in faze procesa, v katerem so oblikovali in promovirali to verigo in dejavnost, so že vključeni v integralni model Solčavskega (spodnja slika, razložena v 17. nadaljevanju), kot so: gozdarstvo in z lesom povezana obrt v odnosih v skupnosti in z naravo, inkubator idej ter upoštevanje naravne in kulturne dediščine v »vzhodnem kraljestvu idej«, izobraževanja in sodelovanje s strokovnjaki v »kraljestvu znanja«, dobaviteljsko-proizvodna veriga in finančni viri v zahodnem »kraljestvu akcije«.

Najprej pa pojasnilo, zakaj si gorski les zasluži posebno obravnavo. Na kratko¹: To je tisti les, ki prihaja iz gozdov nad 800 m nadmorske višine in ki raste v precej ostrejših naravnih razmerah kakor les iz nižin. Drevesa rastejo počasneje, a enakomerno, zato imajo večinoma gosto in enakomerno rast. Les jedrovine takšnega drevesa je kakovosten, trpežen. Tudi če so izdelki postavljeni na prostem, dosega les dolgo trajnost, še posebej velja to za macesen.

Najprej so v lokalni skupnosti izvedli študijski krožek (ŠK)², s katerim so spodbudil reševanje problema, ki so ga domačini čutili že dalj časa. S pogovori, predavanji in različnimi aktivnostmi so spodbudili povezovanje različnih interesnih skupin (kmetje, gozdarji, arhitekt, tesarji, mizarji itd.), ki so želeli povečati vrednost gorskega lesa in izdelkov iz njega. Nadaljevanje študijskega krožka je bil projekt Solčavski gorski les³, podprt z Evropskimi sredstvi (s finančno pomočjo programa za razvoj podeželja Leader).

¹ Delovna opredelitev povzeta po <http://www.solcavsko.info/index.php?id=24>.

² Delo tega študijskega krožka je Marko Slapnik kot eden najbolj aktivnih članov predstavil v knjižici Študijski krožki kot prispevek k razvoju lokalne skupnosti, str. 82 – 85 (dostopna prek: https://sk.acs.si/sites/sk.acs.si/files/studijski_krozki_kot_prispevek_k_razvoju_lokalne_skupnosti.pdf)

³ Več o projektu na <http://www.solcavsko.info/index.php?id=24>.

ŠK se je nadaljeval v projekt Solčavski gorski les, v okviru katerega so izvedli strokovno študijo o gorskem lesu, predavanja in delavnice za širšo ciljno skupino, in promovirali izdelke iz solčavskega gorskega lesa. Vzporedno z delom ŠK pa je tekel tudi projekt Turistična infrastruktura Solčavsko, v okviru katerega so na terenu že vgradili les, posekan v okviru študijskega krožka. Praktična aplikacija izdelkov iz solčavskega gorskega lesa na javnih površinah v Solčavi (kot so igrala na otroškem igrišču ob šoli, klopi, mize, ograje, mostovi in pohodne površine ob pešpoteh). S pomočjo projekta so torej povezali znanje strokovnjakov in izkušnje domačinov z gorskim lesom ter pokazali njegovo praktično uporabnost. S tem so tudi spodbudili inovativnost domačinov za predelavo gorskega lesa.

Slika zgoraj: Pretežno macesnov gozd, planota na Solčavskem

Slika desno: Zimska sečnja - za kakovost lesa je pomembno, kdaj je posekan in kako je spravljen.

V nadaljevanju bomo omenili še tri dobre prakse integralnega zelenega razvoja, o katerih so njihovi nosilci skupaj z uredniki več zapisali v knjigi ***Integral Green Slovenia***. Najprej o **Občini Šentrupert**⁴, eni najmanjših in najmlajših lokalnih skupnosti v Sloveniji z 2400 prebivalci, ki je začela delovati leta 2007. Z vizijo in strategijo do leta 2025 so se odločili, da bo razvojni model občine »zelen« oziroma trajnosten v vseh pogledih in na vseh področjih. Les so prepoznali kot strateški naravni material in že v prvih letih, med prvimi v Sloveniji zgradili nizkoenergijski popolnoma lesen montažni vrtec, ki je postal zgled drugim vrtcem. S kotlarno na lesne sekance pa ogrevajo tudi stavbo osnovne šole. Med naslednjimi uspešnimi projekti, ki so povezani z lesom, sta odmevala zlasti:

- izgradnja kogeneracije na lesno biomaso v kompleksu zaporov na Dobu: elektrarna na lesne sekance, ki izrablja nastalo toplotno energijo za daljinsko ogrevanje zaporniških kompleksov na Dobu. To je eden ključnih projektov, zaradi katerega je Občina Šentrupert leta 2014, na svetovni konferenci o energetske samooskrbi v nemškem Kasslu, prejela znak 100-odstotne energetske samozadostne skupnosti.
- projekt Dežela kozolcev, ki je pred propadom rešil 17 kozolcev, tega najbolj značilnega elementa slovenske kulturne krajine. Dežela kozolcev si je prislužila naziv EKO MUZEJ in je edini muzej kozolcev na svetu. Marca 2015 jo je CNN razglasil za enega od desetih razlogov za obisk Slovenije (poleg Bleda, Postojnske jame, Pirana in drugih uveljavljenih turističnih krajev).

⁴ Povzeto po poglavjih 2.5 in 3.3 v knjigi ***Integral Green Slovenia***, napisanih s soavtorstvom župana Ruperta Goleta, in po opisu na portalu [Slovenija znižuje CO₂: dobre prakse](#).

Slike iz Dežele kozolcev v Šentrupertu

Izmed številnih odličnih primerov lesne obrti in lesne industrije, ki jih kljub splošnemu nazadovanju te industrijske panoge še najdemo v Sloveniji, smo v knjigi o Integralni zeleni Sloveniji na kratko predstavili dve.

Nedaleč stran od Šentrupertu, v vasi Velika Preska v hribih nad Litijo, **Mizarstvo Kos** razvija svojo posebno zgodbo pod geslom »V senci dreves«. ⁵ Prepričani so, da je za stalni razvoj potreben preplet znanja in vključevanje izkušenj ob spoštovanju tradicije in narave, kar je pogoj za ohranjanje in izboljšanje kakovosti življenja za vse nas. Podjetje je prejelo številne nagrade in priznanja za inovativnost, kakovost in oblikovanje; na primer v letu 2015 je bila podeljena certifikat Excellent SME Slovenija. Mizarstvo Kos izvaja tudi različne razvojne projekte, povezane z naravo, lesom in urejanjem krajine, ki povezujejo izobraževalne ustanove, dobavitelje, predelovalno industrijo in arhitekto ter so namenjeni izobraževanju sodelavcev in strank.

V Poljanski dolini na zahodni strani Slovenije je odločitev za les in za najbolj napredne tehnologije za njegovo obdelavo pripeljala majhno kmetijsko zadrugo iz leta 1948 do današnje uvrstitve med najboljše svetovne proizvajalce lesenih oken. ⁶ **M Sora** obstaja kot delniška družba od leta 2006, ko so se odločili ostati zvesti lesu in lesenim oknom, čeprav se je takrat delež le-teh na trgu zmanjševal, saj so jih izpodrinjala PVC in aluminijasta okna. Podobno kot Domel v sosednji Sorški dolini so ohranili notranje lastništvo zaposlenih in se uveljavili tudi s svojim razvojno-inovativnim delom in sodelovanjem z vodilnimi raziskovalci na svojem področju.

Zgodbe »v poslanstvu dreves« bomo v jutrišnjem prispevku nadaljevali in nadgradili s posebno obliko skupnostnega upravljanja naravnih virov – agrarnimi skupnostmi. Čeprav so v 2. pol. 20. stoletja že skoraj izginile, v zadnjih desetletjih oživljajo in dokazujejo svojo relevantnost za sodobna iskanja in snovanja trajnostnih razvojnih poti.

Dr. Darja Piciga

⁵ Povzeto po poglavju 3.3 v knjigi [Integral Green Slovenia](#), soavtor Jože Kos, ustanovitelj Mizarstva Kos.

⁶ Povzeto po poglavju 7.7 v knjigi [Integral Green Slovenia](#), avtorica Barbara Šubic, vodja razvoja v podjetju.